

ЗИГМУНД ФРОЙД УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНА

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою університету

Протокол № 8 від
«31» липня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРОПЕДЕВТИКА ПСИХІАТРІЇ

Освітній рівень: Другий (магістерський)

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність 053 Психологія

Освітньо-професійна програма "Психологія"

Статус дисципліни: вибіркова

Форма навчання: денна

<u>Форма навчання</u>	<u>Курс</u>	<u>Семестр</u>	<u>Лекції (год.)</u>	<u>Практичні (год.)</u>	<u>Самостійна робота студента (год.)</u>	<u>Разом (год.)</u>	<u>Залік (сем.)</u>
<u>Денна</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>20</u>	<u>20</u>	<u>80</u>	<u>120</u>	<u>3</u>

Робоча програма розроблена на основі освітньо-професійної програми підготовки магістрів галузі 05- Соціальні та поведінкові науки, спеціальності- 053 Психологія, затвердженої вченою радою ЗФУУ (протокол № 8 від 31.07.2024 року)

Програму навчальної дисципліни розробив:

кандидат медичних наук,
доцент кафедри психології,

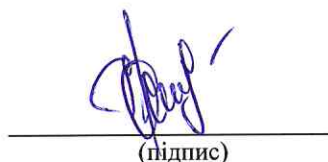
(підпис)

А. Бондарчук

Робочу програму обговорено та затверджено на засіданні кафедри психології

Протокол № 9 від “17” липня 2024 року

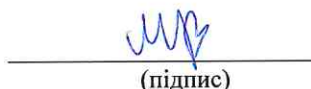
Завідувачка кафедри психології

(підпис)

Г. Лазос

Гарант ОПП «Психологія»

(підпис)

М. Великодна

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), “__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), “__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), “__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), “__” _____ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПБ)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ОПП, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	
Кількість кредитів - 4	Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Статус дисципліни Вибіркова Мова навчання українська	
Модулів - 4	Спеціальність – 053 «Психологія» Освітньо-професійна програма «Психологія»	Рік підготовки	
		1-й	
Змістових модулів - 3		Семестр	
			2-й
Загальна кількість кредитів/годин - 4/120		Лекції (год.)	
		20	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 3 год.;	Ступень вищої освіти - Магістр	Практичні (год.)	
		20	
		Самостійна робота(год.)	
		80	
		Всього	
		120	
		Вид контролю	
			Залік

2.1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни "Пропедевтика психіатрії" є формування у здобувачів освіти базових знань про основи психічного здоров'я, клінічну картину основних психічних розладів, принципи психіатричної діагностики, а також ознайомлення з етичними та юридичними аспектами взаємодії з особами, які мають психічні порушення. Дисципліна спрямована на підготовку фахівця до компетентної міжпрофесійної співпраці в галузі охорони психічного здоров'я.

2.2. Завдання вивчення дисципліни "Пропедевтика психіатрії"

Завдання спрямовані на формування високого рівня професійної компетентності у здобувачів освіти, які зможуть ефективно працювати в галузі охорони психічного здоров'я:

1. Формування базових уявлень про структуру, функції та клінічні межі психіатрії як медичної та міждисциплінарної галузі.
2. Ознайомлення з основними групами психічних розладів, їх симптомами, синдромами, клінічними проявами та загальними принципами класифікації (МКХ-11, DSM-5).
3. Навчання методам визначення психічного статусу: спостереження, бесіда, інтерв'ювання — для попереднього розпізнавання змін психічного стану.
4. Розвиток навичок диференційованого підходу до осіб із психічними порушеннями: розпізнавання ознак психопатології, розуміння ступеня її вираженості та впливу на поведінку.
5. Засвоєння етичних та правових принципів взаємодії з пацієнтами психіатричного профілю, включаючи дотримання стандартів конфіденційності, поваги до гідності особи та міждисциплінарної відповідальності.
6. Підготовка до конструктивної взаємодії з фахівцями психіатричного профілю в системі охорони психічного здоров'я (лікарями-психіатрами, медичними психологами, психотерапевтами, медсестрами, соціальними працівниками тощо).

2.3. Передумови для вивчення дисципліни.

Набуття студентами компетентності з курсу можливе за актуалізації їхніх знань з дисциплін «Загальна та диференційна психологія». Вивчення дисципліни є передумовою вивчення «Клінічна психологія. Клінічна психодіагностика», «Загальна та диференційна психопатологія» та успішним складанням «Атестаційного екзамену».

Для успішного засвоєння дисципліни «Пропедевтика психіатрії» студенти повинні мати ґрунтовні знання з таких предметів:

Пререквізитами:

- Загальна та диференційна психопатологія — розуміння механізмів психічних розладів та їх класифікації.
- Клінічна психологія. Клінічна психодіагностика — навички психодіагностики та аналізу психічних станів.
- Основи психофармакології — знання впливу медикаментозного лікування на психічний стан пацієнтів.
- Фундаментальні принципи нейронаук та психогенетики — розуміння біологічних основ психічних порушень.
- Етичні, практичні та правові засади роботи психолога — професійні стандарти та правові аспекти роботи у психіатрії.

Постреквізити:

Після завершення дисципліни студенти зможуть застосовувати отримані знання у таких предметах та практиках:

- Доказова практика в психології і психотерапії – оцінка ефективності психіатричних втручань на основі наукових даних.
- Травмотерапія та кризове консультування – робота з пацієнтами, які мають психіатричні розлади внаслідок травматичних подій.
- Психологія та психотерапія в системі охорони здоров'я – інтеграція психіатричних знань у роботу психологів у медичних установах.
- Практика під супервізію – застосування психіатричних знань у практичній роботі під керівництвом досвідчених фахівців.
- Переддипломна практика зі спеціальності «Психологія» – використання знань пропедевтики психіатрії у дипломних дослідженнях та професійній діяльності.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Вступ до психіатрії та основи психічного статусу

Тема 1. Предмет і завдання психіатрії. Історичні етапи розвитку

Огляд розвитку психіатрії як галузі медицини та науки. Розмежування нормального й патологічного психічного стану. Сучасні уявлення про психічне здоров'я та мультидисциплінарність у психіатричній практиці.

Тема 2. Методи психіатричного дослідження. Оцінка психічного статусу

Основні методи клінічного обстеження: спостереження, інтерв'ю, аналіз поведінки, тестування. Поняття психічного статусу. Структура психічного статусу: орієнтування, пам'ять, мислення, емоції, воля, сприймання, самосвідомість.

Тема 3. Класифікація психічних розладів

Огляд класифікацій психічних захворювань (МКХ-11, DSM-5). Поняття про синдром, діагноз, розлади в межах норми та патології. Етичні аспекти діагностики.

Змістовий модуль 2. Основні клініко-психопатологічні синдроми та розлади

Тема 4. Афективні та тривожно-депресивні розлади

Опис депресивних, маніакальних, тривожних, obsесивно-компульсивних станів. Клінічна картина, динаміка, можливості супроводу в межах психологічної практики.

Тема 5. Психотичні розлади

Психотичні синдроми: маячення, галюцинації, порушення логіки мислення. Діагностичні критерії та типові помилки в розпізнаванні. Поняття про шизофренічний спектр.

Тема 6. Органічні, соматоформні та психосоматичні розлади

Клініка органічних уражень мозку (деменція, делірій). Розлади, пов'язані з тілесними симптомами без органічної основи. Взаємозв'язок тіла та психіки.

Змістовий модуль 3. Правові, етичні та міждисциплінарні аспекти психіатрії

Тема 7. Основи психіатричної допомоги в системі охорони здоров'я

Психіатрична служба в Україні. Амбулаторна та стаціонарна допомога. Порядок госпіталізації. Консультації психологів у психіатричних закладах.

Тема 8. Етичні та правові аспекти взаємодії з психічно вразливими пацієнтами

Права пацієнтів. Інформована згода. Примусове лікування. Особливості спілкування з людьми з психічними розладами з точки зору гуманістичного підходу.

Тема 9. Міждисциплінарна взаємодія у сфері психічного здоров'я

Співпраця між психологами, психіатрами, соціальними працівниками, психотерапевтами. Алгоритми направлення, спільне ведення випадків, обмін інформацією з дотриманням конфіденційності.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни

Назви змістовних модулів, лекційних тем і тем практичних занять	усього	л.	пр	с.р.
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Вступ до психіатрії та основи психічного статусу				
Тема 1. Предмет і завдання психіатрії.	11	2	2	7
Тема 2. Методи психіатричного дослідження.	12	2	2	8
Тема 3. Класифікація психічних розладів	9	2	2	5
<i>Разом за змістовним модулем 1</i>	32	6	6	20
Змістовий модуль 2. Основні клініко-психопатологічні синдроми та розлади				
Тема 4. Афективні та тривожно-депресивні розлади	16	3	3	10
Тема 5. Психотичні розлади	16	3	3	10
Тема 6. Органічні, соматоформні та психосоматичні розлади	14	2	2	10
<i>Разом за змістовним модулем 2</i>	46	8	8	30
Змістовий модуль 3. Правові, етичні та міждисциплінарні аспекти психіатрії				
Тема 7. Основи психіатричної допомоги в системі охорони здоров'я	14	2	2	10
Тема 8. Етичні та правові аспекти взаємодії з психічно вразливими пацієнтами	13	2	1	10
Тема 9. Міждисциплінарна взаємодія у сфері психічного здоров'я	13	2	1	10
<i>Разом за змістовним модулем 3</i>	40	6	4	20
Залік	2		2	
Усього, годин	120	20	20	80

5. Тематика практичних та занять з дисципліни «Пропедевтика психіатрії»

Тема 1. Предмет і завдання психіатрії (2 год.)

Практичне заняття 1.1: Основи психіатрії як медичної дисципліни

- Обговорення поняття психічного здоров'я та психічного захворювання.
- Визначення меж між нормою та патологією.
- Ознайомлення з функціями психіатрії в системі охорони здоров'я.

- Вивчення ролі фахівців (психіатр, психолог, психотерапевт) у психіатричній допомозі.

Практичне заняття 1.2: Історичні аспекти розвитку психіатрії

- Хронологічний огляд основних періодів розвитку психіатрії (від антикварної медицини до сучасності).
- Вивчення змін у ставленні суспільства до психічно хворих.
- Аналіз основних психіатричних шкіл та постатей (Пінель, Фрейд, Крепелін, Блейлер, Ясперс тощо).

Тема 2. Методи психіатричного дослідження (2 год.)

Практичне заняття 2.1: Вивчення клінічного інтерв'ю та бесіди

- Тренінг навичок активного слухання, емпатичної відповіді.
- Моделювання ситуацій інтерв'ю з пацієнтом.
- Визначення структури бесіди: відкриті запитання, уточнення, завершення.

Практичне заняття 2.2: Оцінка психічного статусу

- Ознайомлення з параметрами оцінки психічного статусу: орієнтація, пам'ять, увага, мислення, емоції, воля, самосвідомість.
- Практика заповнення стандартного бланка психічного статусу на основі опису умовного клінічного випадку.
- Аналіз відеофрагментів чи кейсів для формування первинного висновку.

Тема 3. Класифікація психічних розладів (2 год.)

Практичне заняття 3.1: Ознайомлення з міжнародними класифікаціями (DSM-5, МКХ-11)

- Порівняльний аналіз структур МКХ-11 і DSM-5.
- Практика кодування найпоширеніших психічних розладів.
- Розбір діагностичних критеріїв тривожного, депресивного та психотичного розладів.

Практичне заняття 3.2: Диференційна діагностика на основі синдромального підходу

- Робота з клінічними описами: визначення провідного синдрому.
- Визначення діагностичних меж між різними групами розладів.
- Обговорення ролі психопатологічного аналізу у встановленні попереднього діагнозу.

Тема 4. Афективні та тривожно-депресивні розлади (3 год.)

Практичне заняття 4.1: Клінічна характеристика депресивного та маніакального синдромів

- Симптоми та етапи афективних розладів.
- Визначення структури емоційних порушень.
- Розбір клінічних випадків (опис/відео): виявлення афективних синдромів.

Практичне заняття 4.2: Тривожні розлади в клінічній практиці

- Критерії діагностики GAD, панічного розладу, соціофобії.
- Роль психолога в супроводі осіб із тривожними розладами.

- Розпізнавання рівня тривоги (шкали Гамільтона, Бека).

Тема 5. Психотичні розлади (3 год.)

Практичне заняття 5.1: Галюцинації, маячення, розлади мислення

- Види психотичних симптомів, їх характеристика та диференціація.
- Робота з кейсами: встановлення провідного психотичного синдрому.
- Формулювання короткого психіатричного висновку.

Практичне заняття 5.2: Ознаки шизофренічного спектра та перший психотичний епізод

- Основи виявлення негативної симптоматики.
- Практикум: «Психотичні помилки мислення — як їх розпізнати».
- Обговорення кордонів психологічної допомоги при психозах.

Тема 6. Органічні, соматоформні та психосоматичні розлади (2 год.)

Практичне заняття 6.1: Основи диференціації органічних і функціональних розладів

- Дементні, амнестичні синдроми: приклади та аналіз.
- Делірій: клінічна картина, поведінкові прояви.
- Відпрацювання алгоритму перенаправлення до психіатра.

Практичне заняття 6.2: Психосоматичні та соматоформні прояви

- Відмінності між симуляцією, соматизацією та функціональним розладом.
- Обговорення ролі психолога в мультидисциплінарній команді.
- Робота з прикладами тілесної симптоматики психогенного походження.

Тема 7. Основи психіатричної допомоги в системі охорони здоров'я (2 год.)

Практичне заняття 7.1: Психіатрична служба в Україні

- Структура, функції та рівні надання допомоги (амбулаторна, стаціонарна, кризова).
- Ролі спеціалістів різного профілю.
- Моделювання маршруту пацієнта з психічними симптомами.

Практичне заняття 7.2: Госпіталізація, супровід, направлення

- Види госпіталізації: добровільна, недобровільна.
- Практичні ситуації: як діяти у випадку небезпеки для себе або інших.
- Ознайомлення з нормативними документами.

Тема 8. Етичні та правові аспекти взаємодії з психічно вразливими пацієнтами (1 год.)

Практичне заняття 8.1: Інформована згода та право на відмову

- Умови отримання згоди, особливості при психічних порушеннях.
- Роль фахівця-психолога: як пояснити ризики і межі допомоги.
- Аналіз етичних дилем (за кейсами).

Практичне заняття 8.2: Захист прав осіб з психічними розладами

- Робота з Законом України «Про психіатричну допомогу».
- Обговорення порушень прав і способів реагування.

- Визначення ролі психолога як етичного посередника.

Тема 9. Міждисциплінарна взаємодія у сфері психічного здоров'я (1 год.)

Практичне заняття 9.1: Командна взаємодія: кейс-розбір

- Моделювання спільного обговорення випадку за участі психіатра, психолога, соціального працівника.
- Розподіл функцій та зон відповідальності.
- Робота з реальними сценаріями клінічної співпраці.

Практичне заняття 9.2: Межі компетентності фахівців

- Визначення ситуацій, коли необхідне перенаправлення або спільне ведення.
- Побудова комунікаційного алгоритму між фахівцями.
- Презентація міні-проектів міждисциплінарного втручання.

6. Тематика самостійних занять з дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1	Предмет і завдання психіатрії.	7
2	Методи психіатричного дослідження.	8
3	Класифікація психічних розладів	5
4	Афективні та тривожно-депресивні розлади	10
5	Психотичні розлади	10
6	Органічні, соматоформні та психосоматичні розлади	10
7	Основи психіатричної допомоги в системі охорони здоров'я	10
8	Етичні та правові аспекти взаємодії з психічно вразливими пацієнтами	10
9	Міждисциплінарна взаємодія у сфері психічного здоров'я	10
Всього		80

7. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни “Пропедевтика психіатрії” використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студентів:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- реферати, презентації;
- екзамен.

8. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни “Пропедевтика психіатрії” визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Самостійна робота
5%	5%	5%	5%	5%	5%	70%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Поточне оцінювання	Модульний контроль 3	Самостійна робота
1. Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (3 заняття, 3 теми – 3 оцінки). 2. Модульний контроль 1 проводиться останньому практичному занятті. Оцінка за Модульний контроль 1 виставляється на підставі виконання письмового завдання.		1. Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (3 заняття, 3 теми – 3 оцінки). 2. Модульний контроль 2 проводиться на останньому практичному занятті. Оцінка за Модульний контроль 2 виставляється на підставі виконання письмового завдання.		1. Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (3 заняття, 3 теми – 3 оцінки). 2. Модульний контроль 3 проводиться на останньому практичному занятті. Оцінка за Модульний контроль 3 виставляється на підставі виконання письмового завдання.		Оцінювання завдань для самостійного опрацювання

Усі форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів зазначенні в положенні університету про оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ п/п	Найменування	Номер теми
1	Мультимедійний проектор	1-9
2	Проекційний екран	
3	Комунікаційне програмне забезпечення (Google Chrome, Firefox)	
4	Наявність доступу до мережі Інтернет	
5	Персональні комп'ютери, ноутбук.	
6	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	
7	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	
8	Програмне забезпечення: ОС Windows	
9	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; Power Point і т. і.)	

10	Мультимедійний проектор	
11	Проекційний екран	
12	Комунікаційне програмне забезпечення (Google Chrome, Firefox)	

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Блюма А. «Психіатрія». – Київ: ВСВ «Медицина», 2019.
2. Блюма А.Л. «Клінічна психіатрія». – Київ: ВСВ «Медицина», 2021.
3. Гавенко Л.В., Волошина О.О. «Пропедевтика психіатрії». – Харків: ХНМУ, 2017.
4. Курако Ю.Л. «Курс лекцій з психіатрії». – Одеса: Медицина, 2016.
5. Романчук Л.І. «Клінічна психіатрія для психологів». – Львів: ЛНМУ, 2020.
6. Юр'єва Н.І., Гришина Н.П. «Пропедевтика психіатрії». – Запоріжжя: ЗДМУ, 2022.
7. American Psychiatric Association. *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5-TR)*. – APA, 2022.
8. Andreasen N., Black D. *Introductory Textbook of Psychiatry*. – American Psychiatric Publishing, 2020.
9. Gabbard G.O. *Gabbard's Treatments of Psychiatric Disorders*. – APA Publishing, 2022.
10. Gelder M., Harrison P., Cowen P. *Shorter Oxford Textbook of Psychiatry*. – Oxford University Press, 2012.
11. Gelder M.G. *Oxford Handbook of Psychiatry*. – Oxford University Press, 2021.
12. Kolb L.C., Brodie H.K. *Modern Clinical Psychiatry*. – W.B. Saunders, 2020.
13. Leahy R., Holland S. *Treatment Plans and Interventions for Depression and Anxiety Disorders*. – Guilford Press, 2018.
14. Nolen-Hoeksema S. *Abnormal Psychology*. – McGraw-Hill, 2020.
15. Oyeboode F. *Mindreadings: Introductory Guide to Psychiatry*. – CRC Press, 2019.
16. Sadock B. J., Sadock V. A., Ruiz P. *Kaplan and Sadock's Synopsis of Psychiatry*. – Wolters Kluwer, 2018.
17. Thapar A., Pine D., Leckman J. *Rutter's Child and Adolescent Psychiatry*. – Wiley-Blackwell, 2017.
18. World Health Organization. *ICD-11 Classification of Mental and Behavioural Disorders*. – WHO, 2021.

Інформаційні ресурси:

1. <https://repo.usfu.edu.ua/home> – Електронні ресурси ЗФУУ
2. World Health Organization (WHO) – розділ з психічного здоров'я
https://www.who.int/mental_health
3. ICD-11 – Mental, behavioural and neurodevelopmental disorders
<https://icd.who.int/browse11/l-m/en>
4. American Psychiatric Association (APA) – ресурси DSM-5-TR, клінічні рекомендації <https://www.psychiatry.org>
5. National Institute of Mental Health (NIMH, USA) – наукові публікації, дослідження, класифікації <https://www.nimh.nih.gov>

6. Mental Health Europe (MHE) – політика, права пацієнтів, етика
<https://www.mhe-sme.org>
7. PubMed – база наукових публікацій з психіатрії та психічного здоров'я
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov>
8. ScienceDirect – Psychiatry and Mental Health section
<https://www.sciencedirect.com>
9. ResearchGate – безкоштовний доступ до статей, підручників, презентацій фахівців
<https://www.researchgate.net>
10. Medscape Psychiatry – новини, огляди випадків, базова інформація
<https://www.medscape.com/psychiatry>
11. PsychDB (Canada) – клінічні шпаргалки, огляди за DSM-5 та MSE
<https://www.psychdb.com>
12. Національна служба здоров'я України (НСЗУ) – протоколи, маршрути пацієнтів
<https://nszu.gov.ua>
13. Міністерство охорони здоров'я України – психічне здоров'я
<https://moz.gov.ua/psihichne-zdorovja>
14. Українська асоціація психіатрів
<https://upa.org.ua>
15. Психіатричний портал України (Архів журналу «Психіатрія»)
<https://psj.org.ua>